

Умовские чтения 1 - 4

Готинян-Журавльова В. В.

**АНАЛІЗ СПОСОБУ СТВОРЕННЯ КЛАСИФІКАЦІЙ
В РАМКАХ ПАРАМЕТРИЧНОЇ ЗТС**

Майже кожна сучасна розвинена наука має в своєму арсеналі найбільш використовуваних методів класифікацію. Саме класифікація допомагає систематизувати і поглибити отримані знання. Але серед методологів науки існує певна двоїстість в трактуванні терміну «класифікація»: як класифікацію розуміють і вже існуючу класифікацію і створення класифікації, де доцільніше використовувати термін «класифікування».

Існує ретельний логіко-методологічний аналіз способу створення класифікацій, змісту класифікаційних чарунок, логічного аналізу вибору підстави для поділу, тощо. Але двоїстість трактування терміну

«класифікація» породжує суперечки щодо того, чим насправді є класифікація – поділом понять або сортуванням речей? А звідси і питання про зміст класифікаційних чарунок. Проаналізуємо це питання в рамках іншого філософського методу – системного методу в рамках параметричної загальної теорії систем (параметричної ЗТС).

В рамках параметричної ЗТС будь який об'єкт може бути представлений як системна модель, яка базується на трьох системних дескрипторах – концепті, структурі і субстраті. Концепт – зміст даної системи. Він відіграє роль деякої умовної системи відліку, яка відома ще до створення системної моделі.

Структура системи являє собою відношення, що виникають між елементами системи, її субстратом. Серед багатьох відношень, що існують між елементами, обирають одне – таке, що відповідає заданому концептові. Субстрат, тобто набір елементів, необхідно обрати таким, щоб на ньому можна було б реалізувати структуру, яка б чітко відповідала заздалегідь обраному концептові. Структура і субстрат залежать від концепту конкретної системи.

Концепт може бути атрибутивним чи реляційним. Атрибутивний концепт – це та сама заздалегідь визначена властивість, якій повинно відповідати відношення у системі [1]. Невизначене відношення, що задовольняє цій властивості має назву реляційної структури. Сам об'єкт, на якому реалізується структура – субстрат системи.

Якщо концепт є певним заздалегідь визначеним відношенням, то це і є реляційний концепт. Дане системоутворююче відношення «має місце не безпосередньо між елементами субстрату, а між властивостями, що характеризують об'єкт дослідження» [1, с. 129]. Системоутворююче відношення реалізується на наборі «деяких», невизначених властивостей, які утворюють атрибутивну структуру. Субстратом системи «у такому разі буде той об'єкт, якому належить атрибутивна структура» [1, с. 129].

Поняттю «система» можна дати два визначення. Проаналізуємо одне з визначень: «Будь-який об'єкт є системою за визначенням, якщо на цьому об'єкті реалізується якийсь відношення, що відповідає визначеній властивості» [2, с. 37]. Таке визначення системи має назву визначенням системи з атрибутивним концептом і реляційною структурою.

Інше визначення поняття «система» ми отримуємо завдяки принципу двоїстості [1], [2]: «будь-який об'єкт є системою за визначенням, якщо в цьому об'єкті реалізується деякі властивості, що знахо-

дяться у задалегідь заданому відношенні» [2, с. 42]. Це є визначення з реляційним концептом та атрибутивною структурою.

В роботі [3] проаналізовано можливість системного представлення класифікації і класифікування. Так вже існуюча класифікація може розглядатися як системна модель з атрибутивним концептом і реляційною структурою. Атрибутивним концептом буде «мета її створення, а саме – поглиблення і систематизація знань» [3, с. 99]. Реляційною структурою є «спосіб створення класифікації, а він може бути як дедуктивним, так і індуктивним» [3, с. 99]. Субстратом даної системної моделі будуть поняття (абстрактні ідеальні конструкції), якщо спосіб створення класифікації дедуктивний, або реальні елементи світу, реальні речі, якщо спосіб створення класифікації індуктивний.

Оскільки класифікування – це, перш за все, процес створення класифікації, то «концептом даної системної моделі може бути спосіб створення класифікації – дедуктивний або індуктивний» [3, с. 100], тобто дана системна модель буде системою з реляційним концептом. Якщо спосіб створення класифікації індуктивний, тобто аналізуються окремі об'єкти, необхідно сформуванати набір ознак і виокремити еталонний зразок, який відповідав би усім цим ознакам. Таку ж ключову роль відіграє набір ознак при дедуктивному способі побудови класифікації, оскільки при поділі поняття необхідно дотримуватися певної ознаки – логічної підстави поділу. При будь-якому способі класифікування ключову роль відіграють ознака або декілька ознак, які обираються відповідно способу класифікування. Тобто дана системна модель є моделлю з атрибутивною структурою. Субстратом даної системної моделі будуть поняття при дедуктивному способі створення системної моделі, або реальні об'єкти, речі при індуктивному способі створення системної моделі.

Література:

1. Уёмов А.И. Системные аспекты философского знания / А.И. Уёмов. – Одесса: Студия «Негоциант», 2000. – 160с.
2. Уёмов А.И. Системный подход и общая теория систем / А.И. Уёмов. – М.: Мысль, 1978. – 272с.
3. Готинян-Журавльова В.В. Двоїсте визначення поняття «система» і двоїсте значення терміну «класифікація» // Сборник научных трудов SWorld. Материалы международной научно-практической конференции «Современные проблемы и пути их решения в науке, транспорте, производстве и образовании'2012». – Выпуск 4. Том 38. – Одесса: КУПРИЕНКО, 2012. – С: 97-101.